

Research Article

Journal of Exercise and Sport Sciences Research (JOINESR) 2(1), 17-26, 2022

Received: 20-Apr-2022 Accepted: 09-Jun-2022

SAKARYA UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

The Effect of the Patriarchal System on Female Athletes

Mustafa NARİN^{1*} , Mustafa Seyfettin KESKİN² , Ece KABAMAKLI³ , Sinan YILDIZ⁴ ,
Hakan KOLAYIŞ⁵

¹ Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, mustafanarin@subu.edu.tr

² Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, b181904043@subu.edu.tr

³ Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, b181904064@subu.edu.tr

⁴ Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, b181904042@subu.edu.tr

⁵ Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, hkolayis@subu.edu.tr

ABSTRACT

The aim of the research is to examine what women athletes experience in terms of turning to sports in a patriarchal structure. The study was designed as a qualitative research. The data were collected with a semi-structured interview form and 7 people were included in the research. The findings of the athletes participating in our research were examined in three main lines. These are: Family Support-Disability, Success Against Sports Disability and Social Negativities. As a result of the research, it was determined that the first support of female athletes should be support from the family and the father figure in the family in patriarchal societies. The reason for this is that individuals who earn income in patriarchal structures are the father figures in the family. In addition, as another result of our research, the reason why the athletes cause social pressure because of their clothes is the thought that they did not adopt the culture specific to the branch. Finally, suggestions are presented to shed light on scientists for the future of patriarchal sports society research.

Keywords: Patriarcha, sport, female athlete

Ataerkil Sistemin Kadın Sporcular Üzerine Etkisi

ÖZ

Araştırmanın amacı kadın sporcuların ataerkil yapıda spora yönelmesi konusunda neler yaşadığının incelenmesidir. Çalışma nitel araştırma olarak kurgulanmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır ve araştırmaya 7 kadın sporcu dahil edilmiştir. Araştırmamıza katılan sporcuların bulguları üç ana hatta incelenmiştir. Bunlar: 'Aile Desteği-Engellemesi, Spor Engeline Karşı Başarı ve Toplumsal Olumsuzluklar'dır. Araştırma sonucunda kadın sporcuların ilk desteklerinin ailedeki baba figüründen destek alması gerektiği belirlenmiştir. Ayrıca araştırmamızın bir diğer sonucu olarak, sporcuların kıyafetleri nedeniyle toplum baskısına maruz kalmasının nedeni branşa özgü kültürü benimsemeyen topluluklarla birlikte yaşıyor oldukları düşüncesidir. Son olarak ataerkil ile ilgili olarak yapılan bu çalışma toplum araştırmalarının geleceği için bilim insanlarına ışık tutacak öneriler sunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ataerkillik, spor, kadın sporcu

* Sorumlu yazar / Corresponding Author: mustafanarin@subu.edu.tr

1 Giriş

Ataerkillik kelimesinin anlamı; erkek iktidarı olarak tanımlanmaktadır. Kelimenin kökeni Türkçedir. Türkçe 'ye Fransızcadan geçiş yapmış ve garp dillerinde Ataerkillik manasına gelen patriarka, patria (baba) kelimesinden türemiştir (Korkmaz & Başer, 2018). Ataerkillik kavramı, ataerkillik ve ataerkillik sistem olarak ele alındığında; Ataerkillik, erkekler arası sosyal ilişkileri belirleyen, maddi bir temeli olan hiyerarşik düşünce yapısı ile oluşmuş "kadınlar üzerinde egemenlik kurma biçimi" olarak da adlandırılmaktadır (Arıkan, 1997). Ataerkillik, erkeklerin kurallarını koyduğu ve iktidarını belirlediği bir olarak görülebilmektedir. Ataerkillik sistem ise, bu kürenin içerisinde yer alan soyut biçimlemelerdir (Karaca, 2019).

Ataerkillik sistemi meydana gelmeden erkek ve kadın arasında bir eşitlik olduğu ve insanların iş bölümünün işlenmediği bir düzenden geldiği söylenmektedir. Ancak ataerkillik sisteme geçişle beraber güç dengelerinin değiştiği ifade edilmektedir. Bu bağlamda geçmişten günümüze gelen ataerkillik sistem kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin temelini oluşturup, cinsiyetler arası farkın oluşmasına neden olmaktadır (Karaca, 2019). Ayrıca kadının ikincilliğinin, özel mülkiyetin gelişmesiyle başladığına inanılır. Ona göre kadının dünya tarihsel yenilgisi tam da ataerkillik sistemin olduğu dönemde meydana gelmiştir (Engels akt. Akay, 2019).

Ataerkillik sisteminde erkeklerin tartışma olmaksızın bir önceliğinin olduğu, kadınlara da insan hakları noktasında sınırlı bir boyut verildiği bilinmektedir (Akay, 2019). Ataerkillik toplum düzeninin, arkeolojik verilere göre neolitik toplumda kültürel döneme (uygarlığa) ilk geçişin gerçekleştiği eski Mezopotamya da kent devletlerinin ortaya çıkışı ile birlikte görülen bir olgu olduğu bilinmektedir (Arıkan, 1997). Özellikle ataerkillik toplumlarda; kadınlara, çocukluklarından itibaren maddi açıdan bağımsızlık kazanarak, kendi başlarının çaresine bakmamaları söylenmekte, onlara evlenerek baba evinden, koca evine geçmeleri tavsiye edilmektedir. Ataerkillik düzenin işleme için kadının baskılanması ve güçsüzleştirilmesi, sistemin işleyişine uygundur. Türkiye'de ise erkek çocukları büyürken kız çocuklarından daha çok sokakta oynar, onlara ev işi yaptırılmaz, ev dışında diğer erkeklerle gezmeleri desteklenir. Hatta kız kardeşler erkek çocuğa hizmet ederek ve saygı göstererek, ona ayrıcalıklı olduğunu hissettirir (Yavuz, 2015).

Toplumsal cinsiyet, toplumun verdiği roller, görevler, sorumluluklar, toplumun bireyi nasıl gördüğü, algıladığı ve beklentileri ile ilgili bir kavramdır (Üner, 2008). Toplumsal cinsiyet rolleri ataerkillik yapı içerisinde tanımlanmış, şekillenmiş ve sürdürülmesi beklenen toplumsal roller olarak karşımıza çıkmaktadır. Erkeğin rolleri temeli oluştururken, kadına verilenler ikincil kalmakta ve erkeği tamamlar nitelikte olmaktadır (Kıran & Avcı, 2018). Bunun bir sonucu olarak da ikili toplumsallaşma süreci, cinsiyetlendirilmiş kişilikleri yaratmayı sürdürmektedir (Korkmaz & Başer, 2019).

Kağıtçıbaşı (1982)'dan aktaran Koca'ya göre, spor erkeğin atletik yapısı ile bütünleştirilerek erkeğe özgü bir etkinlik olarak görme, erkeği toplumda egemen olarak kabul eden ataerkillik anlayışın bir ürünü olarak görülebilmektedir. Ataerkillik toplumda erkeğin egemen olduğu anlayışının kadınlara ve erkeklere paylaştığı toplumsal rollerle birlikte kadın ve erkeğin spora katılımları ve spor deneyimleri arasında yakın bir ilişki olduğu düşünülmektedir (Koca, 2006).

Toplumsal cinsiyetin çizdiği hatların sert olduğu ve toplumsal cinsiyetin hassasiyetle işlendiği olgulardan biri olarak spor ve spor dalı seçimi çoğu kişi toplumsal cinsiyet temellidir. Kişinin spor dallarına yönelik yetenek veya ilgisi ikinci plandadır ve bunun sonucunda pek çok kadın ve erkek, kendi cinsiyetlerine uygun olan kadınsı ve erkeksi olarak kişileştirilen sporlara yönelmektedirler. Sonuç olarak, kadın sporcuların olumsuz deneyimlerinin temelinde cinsiyetçi pratikler ve cinsiyet eşitsizliğinin

yattığı anlaşılmaktadır. Kadın sporcuların erkeksi olarak algılanan spor dallarında kültürel kalıpların engellerine takıldıkları görülmektedir (Kavasoğlu & Yaşar, 2016). Bu bağlamda cimnastik, voleybol, yüzme, buz pateni ve tenis gibi branşlar kadınlara daha uygun görülürken futbol, basketbol, boks, güreş ve halter erkeklere daha uygun sporlar olarak görülmüştür (Koca & Demirhan, 2005). Biz de bu çalışma ile birlikte erkek sporu olarak görülen bazı branşlarda spor yapan kadınlarla çalıştık.

Literatür incelendiğinde ülkemizde ataerkil yapı ve spor ilişkisini inceleyen tatmin edici olmasa da gelecek için umut verici nitelikte ve nicelikte çalışmalar bulunmaktadır. Fakat literatür incelendiğinde erkek sporu içerisinde yer alan kadınların bu sporlara katılım sağladığı durumlarda yaşadıkları problemler araştırılıp net bir şekilde okuyuculara sunulmamıştır. “Ataerkil Sistemin Kadın Sporcular Üzerine Etkisi” isimli bu çalışma sporcuların yaşadıkları sorunların aktarılması açısından literatüre derinlik kazandırması için önemlidir. Çalışmamız boyunca yalnızca erkek sporu olarak görülen sporlar değil, bunların dışında kalan branşlardaki sporlarda da sporculardan veriler toplanmıştır. Araştırmanın amacı kadın sporcuların ataerkil yapıda spora yönelmesi konusunda neler yaşadığının incelenmesidir.

2 Yöntem

Çalışma nitel araştırma olarak kurgulanmıştır. Veriler ise temaslı (mücadele) sporlar; sporcuların birbirlerine temas ederek, güç kullanarak yaptığı (futbol, güreş, boks, judo vb.) ve kondisyon sporları; sporcuların yine bir mücadelenin içerisinde olduğu ancak rakibi kendi kondisyon ve süratiyle temas etmeden geçmeye çalıştığı (bisiklet, atletizm, yüzme vb.) olmak üzere iki farklı branştan toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma olgu bilim yöntemiyle incelenmiş ve analiz edilmiştir.

Araştırmanın açıklanmasını beklediği sorular şu şekilde oluşmuştur

- 1- Sporcular spora başladığı dönemde destek sorunu yaşamışlar mıdır?
- 2- Sporcular başarılı oldukça ataerkilliğin baskısı azalmış mıdır?

2.1. Verilerin Toplanması

Bu araştırma için veriler sporcularla bireysel olarak yapılan görüşmelerle yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır.

2.1.1 Yarı yapılandırılmış görüşme formu

Yarı yapılandırılmış görüşmede hem görüşme için hazırlanan soruların oluşturulduğu sorulara yönelik çalışma yürütülürken, ihtiyaç duyulması halinde de daha derin bilgilere ulaşabilmek için anlık yeni bir soru oluşturulmasını da sağlar (Gürbüz & Şahin, 2018; 184).

Bu araştırma için görüşme formu için sorular yabancı ve yerli literatür taramasında ataerkil ve toplumsal cinsiyet çalışmaları incelendikten sonra oluşturulmuştur. Araştırma yürütücüleri ilk aşamada toplam 30 adet soru üretmişlerdir. Bu sorular arasında konuyla alakası olduğu düşünülen sorular seçilmiştir. Seçilen sorular uzman görüşleri neticesinde netleşmiş ve araştırma için veriler toplanmıştır. Veriler ses kayıt cihazları ile kaydedilmiş, ardından deşifre edilerek yazıya dökülmüştür.

2.2. Araştırma Grubu ve Örneklem

Araştırma grubunu farklı branşlarda spor yapan 7 kadın sporcu oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplanması için kullanılan örneklem yöntemi amaçlı örneklem değildir. Bu örneklem modeli yoğun bilginin var olduğu düşünülen konularda daha derin bilgiye erişebilmek için yapılan çalışmalarda

kullanılmaktadır (Patton,1987'den akt. Yıldırım & Şimşek, 2018: 118). Amaçlı örnekleme yöntemi birçok durumda olgu ve olayların keşfedilip açıklanmasında fayda sağlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2018: 118). Olasılığa dayalı olmayan örnekleme modellerinden birisi olan 'Amaçlı Örnekleme'de araştırmacının konusuna ait verileri karşılayacağı düşünülen özelliklere sahip deneklerin seçilmesi söz konusudur (Gürbüz & Şahin, 2018: 131).

Tablo 1: Örneklem Grubunun Özellikleri

KOD	SPOR BRANŞI	SPOR ÖZGEÇMİŞ YILI
K1	Voleybol	11
K2	Voleybol	15
K3	Bisiklet	12
K4	Güreş	9
K5	Güreş	8
K6	Boks	12
K7	Futbol	10

2.3. Verilerin Analizi

2.3.1. Olgu Bilim (Fenomenoloji)

Olgu bilim, bir diğer adıyla fenomen deseni, birkaç kişinin bir olgu ya da bir kavramla ilgili yaşadıkları tecrübelerinin ortak noktasını ortaya çıkartma arzusundadır (Creswell, 2013). Olgu bilimi deseni farkında olunan ancak daha derin ve detaylı anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanmaktadır. Olgular; olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi farklı biçim ve şekillerde karşımıza çıkabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018:69). Belli bir süreç yahut olayda katılımcıların yaşadıkları deneyimlerin "nasıl" olduğunu açıklanmasında araştırmacının fenomenolojik bir etkisi vardır (Sart, 2017:70).

3 Bulgular

Araştırmamıza katılan sporcuların bulguları üç ana hatta incelenmiştir. Bunlar: Aile Desteği-Engellemesi, Spor Engeline Karşı Başarı ve Toplumsal Olumsuzluklar'dır.

Aile desteği-engellemesi

Ataerkil toplumda spor yapan kadınların spora başladığı yıllarda aile desteği ve ailelerin engellemelerine yönelik bulguları şu şekildedir:

K1- Voleybol

"-Sporcu bir ailede büyüdüm en büyük örneğim ablamdı. Onu örnek alarak voleybola başladım. En çok desteği bana ailem sağladı"

K2- Voleybol

"-Ailem ve akrabalarım başta olmak üzere istemediler ve destek olmadılar, laf söz ettiler."

K3-Bisiklet

“-Bu spora başlarken benim en büyük destekçim annemdi çok fazla maddi ve manevi her anlamda desteki bana hala da öyle.”

“-Annem çok fazla destek oldu babam spora yollamak istemezdi annem her zaman antrenmana kendi bırakırdı antrenman masraflarımı karşılardı o dönem durumumuz çok fazla iyi değildi onun dışında yarışa gideceğim dönemlerde annem çok fazla desteklerdi gitmem konusunda ısrarcıydı babam anneme nazaran daha az desteki bu konuda.”

“-Aslında bu bir çözüm değil ama aile çok önemli yaşanan sorun karşısında ailenin kişiye olan desteği kişiye olmayan desteği bu sorunlar karşısında daha güçlü durmasını ve daha da yoluna devam edebilmesini sağlıyor yani aile faktörü çok önemli spor yapan herkesin ailesi destek olmalı.”

K4-Güreş

“-En büyük destekçim annemdi. Bu sporu yapacağıma, güzel yerlere geleceğime inanıyordu, o inancı bana da sağladı. Ben de kendime inanarak bu spora devam ettim.”

K5-Güreş

“-En büyük destekçim babamdı.”

“-Bence bir kız çocuğunun spora başlarken ilk engeli ailesi. Çoğu yerde karşılaşılabilecek durumlar bunlar. Fakat vazgeçmemesi gerekiyor. Çünkü bir süre sonra aile de onun en büyük destekçisi oluyor. Kendimden örnek vererek, babam çok büyük bir destekçimdi, annem karşıydı spor yapmama. Ama şu anda her ikisi de çok büyük destekçim.”

“- Annem bu erkek sporu olduğu için ilk başlarda karşıydı. Sonradan zaten bu önyargıyı kırdı ve şu anda büyük destekçim.”

K6-Boks

“-En büyük destekçim babamdı. 60 kilometrelik yolu haftanın 5 günü antrenmanlara götürüp getirdi ve antrenmanlar esnasında hep yanımda kaldı ve beni izledi. Annem, abim bunlarda sürekli antrenman düzenlerimle ilgili, okul hayatımla birlikte ikisini yürütmem için ellerinden gelenleri fazlasıyla yaptılar.”

K7-Futbol

“-Olumlu yaklaştılar. İşte “futbol mu oynayacaksın? Git voleybol oyna ama futbol oynama. Futbol çok kadınsı durmuyor.” Giyinmişim işte, eşofman giyiyorum sürekli “eşofman giyme, biraz pantolon giy, etek giy.” Çok aşırı baskı altında kaldım tabi ki ama artık ona da alıştılar, zamanla düzeldi.”

Bu başlık altında incelendiğinde sporcular, ataerkil yapıyla ilk mücadelelerini ailelerinin destekleriyle yahut ailelerine rağmen vermişlerdir. Ailelerinin destekleriyle ataerkil yapıya karşı mücadele veren sporcular; K1, K3, K4, K5 ve K6 olarak görülmektedir. K2 ve K7 aile desteği görmemişlerdir. K3 ve K4 annesinden destek aldığını belirtirken, K5 ve K6 ise babaları tarafından desteklendiklerini söylemişlerdir.

Spor engelini karşı başarı

Bu başlık altında cevap veren katılımcılar ve verdikleri cevaplar ise şu şekilde:

K1-Voleybol

“-Yaşım ilerledikçe müsabakalara çıkmaya başladım insanlar daha çok desteklemeye başladı, daha çok heyecanlandırdı o atmosfer.”

“-Bugün voleybol ülkesi olarak anılıyoruz bu kadın milli takımımızın başarısı sayesinde birçok ön yargıyı kırdığımıza inanıyorum.”

K2-Voleybol

“-Başarı ve maaş geldikten sonra yani maaş bağlandıktan sonra bir nebze olsun söylemleri durdu.”

K3-Bisiklet

“-Annem çok fazla destek oldu. Babam spora yollamak istemezdi. Annem her zaman antrenmana kendi bırakırdı, antrenman masraflarımı karşılardı. O dönem durumumuz çok fazla iyi değildi. Onun dışında yarışa gideceğim dönemlerde annem çok fazla desteklerdi. Gitmem konusunda ısrarcıydı. Babam anneme nazaran daha az destekti bu konuda.”

“-Ben ilk yarışmaya girdikten sonra milli sporcu olup başarılarım artarak devam etmişti. Bunu gören ailem dahil, yani babam dahil çevremdeki insanlar da beni daha fazla desteklemeye başladı. Artık kötü ya da kötü demeyelim negatif söylemler yerine spora devam etmem adına pozitif söylemlerde bulundular.”

K4-Güreş

“-“Yapamazsın, edemezsin” diyen kişiler, daha da iyi olduğumda ‘yaparsın, edersin’ gibi söylemlere döndü.”

K5- Güreş

“- Önceden erkek sporu olarak görülüyordu ve “yapamazsın, sen kızsın!” gibi yorumlar alıyordum. Şu an ise herkes destek olmaya çalışıyor, teşekkür ediyor buraya kadar geldiğim için.”

K7-Futbol

“-Tabi şimdi ilk başladığım zaman ailem daha çok, işte “kadın futbol mu oynar?” sonra iş profesyonelliğe gelince artık “kızım sen bu işi yapabiliyorsun” gibi söylemleri oldu.”

Bu başlık altında bulgular, spora başlanılan yıllarda engel olunmasına karşılık başarı elde etmenin önemini vurgulamaktadır. K1, K2, K3, K4, K5 ve K7 spor yaptıkları dönemde oluşan kadın olmaları nedeniyle önlerine engeller çıktığını, toplum baskısına maruz kaldıklarını iletmişlerdir. Ancak bu toplumsal baskı sporcu başarı kaldıkça yerini desteğe bırakmıştır.

Toplumsal Olumsuzluk

Sporcuların yaşadıkları toplumsal sorunlarla ilgili bulgular şu şekildedir:

K1-Voleybol

“- Mesela destek verilmiyordu daha çok futbola yönelik bir destek vardı o yüzden baya bir zorluk çekmiştik”

“-Toplum baskısı ve güvenin kırılması işte “sen kızsın yapamazsın, bunu oynayamazsın” gibi söylemler oluyordu.”

K2-Voleybol

“- “Sen kız başına antrenmandan geç bir saatte çıkıp eve gelemezsin, kız dediğin evde oturur, kız dediğin dikkat çekmez o şekilde açık giyinmez’ gibi söylemlere maruz kaldım.”

K3-Bisiklet

“-Yaşadığım ilçenin küçük oluşundan dolayı “sen bu sporu yapamazsın, güçsüzsün” gibi söylemler vardı”

“-İlkokulda çok fazla cinsiyetçi spor ayrımı yapıldı. Dediğim gibi “güçsüzsün zaten.” O dönem çok zayıftım. “Güçsüzsün spor yapamazsın, daha fazla gücünü kaybedersin” gibi saçma sapan söylemler vardı.”

K4-Güreş

“- “Sen bir kızsın bu spor zor bir spor, erkek sporu yapamazsın, edemezsin” gibi söylemlerle karşılaştım.”

K5-Güreş

“-Güreşe ilk başladığım zaman “sen kızsın” işte “bu erkek sporu, senin ne işin var” gibi tabirlere maruz kaldım.”

K6-Boks

- “Sen kadınsın, dövüşemezsin, yapamazsın” gibi söylemler oldu çevreden

K7-Futbol

- “Futbolu erkekler oynar, kadınlar futbol oynamaz” mantığıyla ilerleyen bir toplumda yaşadığımız için bu şekilde baskılar vardı bizde. “Kadın futbol mu oynar, hiç estetik durmuyor kadında” işte “kim izleyecek sizi” gibi daha bir sürü sayabilirim yani.

Toplumsal sorunlar genel itibariyle incelendiğinde kadın sporcuların ataerkil yapıda maruz kaldıkları sorunlar; cinsiyet ayrımcılığı, toplumsal cinsiyet, sosyoekonomik destek sorunları, mahalle baskısı gibi sorunlar olduğu görülmektedir.

4 Sonuç ve Tartışma

Toplum tarafından kabul gören, buna şekil veren bir zihniyet olan ataerkil yapı spora da etki etmektedir. Kadın sporcuların ataerkil yapıda spora yönelmesi konusunda neler yaşadığının incelenmesi hususu bu araştırmayı yapmaya yöneltmiştir. Narin ve arkadaşları (2021) kadın ve erkek arasında bazı ayrımcılıkların olduğunu ve bu ayrımcılıkların kadın ve erkeklere ait renkler olmak üzere, sosyal alanlar

(kulüp, okul, aile), medya ve beden üzerinden gerçekleştirildiği konusunda bir sonuca ulaşmışlardır (Narin v.d. 2021).

Ataerkil toplumlarda sporcular ilk desteği ailesinden aramaktadırlar. Aile bireylerinin desteğine karşı araştırmaya katılan sporcuların verdiği cevaplar incelendiğinde, kadın sporcuların spora katılımını sağladığı ilk yaşlarda ailedeki baba figüründen destek görmesi gerekli olduğu sonucuna varılmıştır. Türk aile yapısı gibi ataerkilliğin olduğu toplumlar itibariyle, baba figürü geliri sağlayan birey olduğundan dolayı, sporcunun sportif amaçlı organizasyonlara katılım masraflarını da karşılaması gibi görevi söz konusudur. Bu noktada baba figürü anne figüründen daha etkili bir destek sağlayabilmektedir. Anne, özellikle ev işleri ile uğraştığı için gelir sağlayamayan kadın, maddi geliri olmadığından dolayı sporcu kadını destekleyememekte yahut yeterli desteği sağlayamamaktadır. Bu noktada babadan destek alan kadın sporcuların toplumsal baskıları daha rahat atlattığı ve maddi zorluklarla daha kolay başa çıkabildiği savunulabilir.

Araştırmamızın bulgularında “Aile desteği-engellemesi” başlığı altında verilen K3’ün “*Annem çok fazla destek oldu. Babam spora yollamak istemezdi. Annem her zaman antrenmana kendi bırakırdı, antrenman masraflarını karşılardı. O dönem durumumuz çok fazla iyi değildi.*” söylemleri bu çıkarımı destekler niteliktedir. Bu konuyla alakalı, ailelerin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına sahip olması ve ailenin spora yönelik yetersiz/olumsuz bakış açısının, kız çocuklarının spora aktif katılımını olumsuz yönde etkilemesi sorununa değinilmektedir. Çözüm olarak fiziksel aktivite, oyun, rekreatif faaliyetler, egzersiz ve toplumsal cinsiyet konusunda veliler bilinçlendirilerek, kız çocuklarının spora katılımında olumlu rol oynamaları sağlanmalı sonucuna varılmaktadır (II. Kadın ve Spor Çalıştayı Raporu, 2018). Bu çalışmada belirlenen görüşler literatürdeki benzer çalışmaları destekler niteliktedir.

“Spor engeline karşı başarı” teması altında sporcular başlarda toplumsal baskı söylemlerine maruz kalmıştır. Bu toplumsal baskı söylemleri incelendiğinde sporcuların cinsiyetleri nedeniyle yaptıkları branşlara yakıştırılamamaları yahut spor yapmalarının bir kadına yakışamayacağı yönünde olduğu şeklinde gelişmiştir. Sporcular başarı elde ettikçe bu söylemler ortadan tamamen kaybolmuş, hatta birçok durumda da olumsuz baskılar yerini desteğe bırakmıştır. Bunun nedeni olarak toplumların sporla gelen statüden faydalanma isteği olduğu sayılabilir. İlgili literatür incelendiğinde, bu görüşleri destekleyen bazı yazarlar vardır. Örneğin, Koca (2005) sporda kadın başarısının sıra dışı bir durum olarak tanımlandığını ve bu şekilde sporda kadını ikincil duruma sokan yargıları pekiştirdiğini ortaya koymuştur. Türkiye’de kadın sporcu ya da kadın sporu olarak Süreyya Ayhan’ın, voleybol kadın milli takımının ve halterci kadınların gelmesinin nedeni daha önce de belirtildiği gibi Türkiye’de sporun yarışma sporu ve elde edilen başarı odaklı olmasıdır (Koca, 2005).

Araştırmamızın bulgularından bir diğeri ise “Toplumsal sorunlar” başlığı altında verilmiştir. Bu başlığın altında cevap veren bireyler incelendiğinde, K2 branşa özgü kıyafetleri nedeniyle yargılandığını belirtmiştir. K2’nin branşı itibariyle giydiği kıyafeti nedeniyle yargılanmasının nedeni olarak ataerkil Türk toplumunda branş kültürünün olmadığı söylenebilir. Bu başlık altında cevap veren sporcular, toplumsal cinsiyet, branşların cinsiyetleşmesi, toplumsal baskı, sosyoekonomik zorluklarla mücadele etmek zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Araştırmamıza katılan sporculardan K3, “*...ataerkil sistemin dayattığı cinsiyet ayırımından dolayı ya da kadına yönelik baskıdan dolayı hiçbir zaman yapamadığım spor branşı olmadı, yapmak istediğim her şeyi yapmak istediğim şekilde yaptım. Yani bunun karşısında birkaç sorun yaşasam da yine de yaptım*” şeklinde açıklama yapmıştır.

Bizler araştırmamız itibariyle ataerkilliğe karşı spor yapan bireylerin zorluklarını aktardık. Ancak ülkemizde, ataerkil yapı nedeniyle hala spora katılımı engellenen bireylerin de var olduğu bir sır

değildir. Geleceğin başarılı birer sporcusu olma hayalleri aileleri, çevresi veya kültürü tarafından engellenen kadın sporcuların var olduğunu bilmek gerekir. Bu noktada araştırmamızın önerisi, araştırmacıların spora katılımı engellenen bireylerle yeni çalışmalar yapması yönündedir. Spora katılımı engellenen bireylerin yaşadıkları zorluklar güçlü politika ve kültürle minimum seviyeye indirilebilir, fakat tamamen ortadan kalkması bir ütopyayı aşmaz. Ayrıca ataerkil toplumlarda spor branşlarının da cinsiyetleştigi görülmektedir. Boks, güreş, bisiklet gibi branşların cinsiyetleştigi bizim araştırmamızın bir sonucu olarak görülmüştür. Fakat “neden” sorusunun cevabı bu araştırmamızın amacı olmadığı için araştırmacılar bunun nedenlerini realist bir bakış açısıyla, geniş katılımın olduğu ve gözlemlerin yapıldığı bir araştırma ile sunabilir. Tüm bu sebeplerden dolayı araştırmamızın bir diğer önerisi ise ataerkil toplumlarda branşların neden bir cinsiyete atıfta bulunulduğunun incelenmesi üzerinedir. Ayrıca son olarak, bu araştırmamızda bulunan “kadın sporcular başarılı oldukça ataerkil yapıdan daha az etkilenmektedir” sonucuna yönelik bir öneri de, kadınların başarısını gösterecek organizasyonun arttırılması yönünde bir öneri sunulabilir.

Yazar Katkıları

Sorumlu Yazar-Mustafa NARİN: Kurgulama, Denetim/Kontrol, Analiz ve/ve Yorumlama/Yöntem, Yazma, Eleştirel İnceleme

2. Yazar: Mustafa Seyfettin KESKİN: Tasarım, Denetim/Kontrol, Veri Toplama ve/ İşleme, Literatür Taraması, Yazma, Eleştirel İnceleme

3. Yazar: Ece KABAMAKLI: Tasarım, Denetim/Kontrol, Veri Toplama ve/ İşleme, Literatür Taraması, Yazma, Eleştirel İnceleme

4. Yazar: Sinan YILDIZ: Tasarım, Denetim/Kontrol, Veri Toplama ve/ İşleme, Literatür Taraması, Yazma, Eleştirel İnceleme

5. Yazar: Hakan KOLAYIŞ: Analiz ve/ve Yorumlama/Yöntem, Eleştirel İnceleme

Kaynaklar

- Altay, S. (2019). Ataerkillik ve Kadının İkinciliği; Kurumsal Bir Analiz. *E-Şarkiyat İlimi Araştırmalar Dergisi*, 417-427. 10.26791/sarkiat.541704
- Arıkan, G. (1997). Ataerkillik kavramıyla ilgili sosyolojik tartışmalar . *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* , 14 (1-2) , 0-0 Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/huefid/issue/41182/508462>
- Creswell, J. (2013), *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma DESENİ*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gürbüz S. & Şahin F. (2018) *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara; Seçkin Yayınları
- Karahüseyinoğlu, M. F. & Gündoğdu, C. (2008). Geleneksel Spora Yönelme İsteğinde Cinsiyet Faktörü. *Sport Sciences*, 3 (4), 159-167 Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsaspor/issue/20147/213866>
- Kavasoğlu, İ. & Yaşar, M. (2017). Toplumsal Cinsiyet Normlarının Dışındaki Sporcular. *Spor Bilimleri Dergisi* , 27 (3) , 118-132 DOI: 10.17644/sbd.296213
- Kıran, E. & Avcı, M. G. (2018). SPORLA AŞILAN TOPLUMSAL SINIRLAR: DANGAL FİLMİ ve TOPLUMSAL CİNSİYET. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)* , 3 (2) , 985-994 . DOI: 10.21733/ibad.486908
- Koca , C., & Bulgu, N. (2005). Spor ve Toplumsal Cinsiyet: Genel Bir Bakış. Revived from: https://yunus.hacettepe.edu.tr/~canankoca/SBT688/Ders01/Koca_Bulgu_2005.pdf
- Koca, C. (2006). Beden Eğitimi ve Spor Alanında Toplumsal Cinsiyet İlişkileri. *Hacettepe Spor Bilimler Dergisi*, 81-99. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbd/issue/16401/171459>
- Koca, C., & Demirhan, G. (2005). Beden Eğitimi ve Spor Alanında Toplumsal Cinsiyetin yeniden Üretimi. *Hacettepe Spor Bilimler Dergisi*, 200-228. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbd/issue/16407/171482>
- Koca, C. & Öztürk P. & Kara, F. & M. Ekinci & M. A. & Kavasoğlu, İ. & Canbaz, B. (2018). *II. Kadın ve Spor Çalıştayı Raporu*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Kadınlar için Spor ve Fiziksel Aktivite Derneği.
- Korkmaz, A., & Başer, M. (2019). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Bağlamında Ataerkillik ve İktidar İlişkileri. *STED/Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 71-76. DOI: 10.17942/sted.507660
- Kovanlıkaya, Ç. (2014). Osmanlı'nın Son Döneminden Günümüze Kadın Yurttaşın İnşasında Ataerkil Zihniyetin Şiddeti. İ. Şirin, & G. Çeğin içinde, *Türkiyede Siyasal Şiddetin Boyutları* (s. 435-475). İletişim Yayınları.

- Karaca, U. (2019). Televizyonlarda Yayınlanan Futbol Programlarında Kullanılan Hegemonik Erkeklik Söylemlerinin İncelenmesi (Master's thesis, *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*).
- Narin, M. & Demircioğlu, S. & Kolayış, H. (2021). Analysis Serie of Queen's Gambit in the Framework of Gender in Sports. *Research in Sports Science.*, 11(2), 26-29. DOI: 10.5152/rss.2021.21008
- Sart G. (2017). Fenomenoloji ve Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz, F.N.Seggie ve Y. Bayyurt içinde, *Nitel Araştırma Yöntem, Teknik ve Yaklaşımları* (s. 70-82). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yavuz, Ş. (2015). Ataerkil Egemen Erkeklik Değerlerinin Üretiminde Kadınların Rolü: bir “erkek şehri” Trabzon Örneği. *Fe Dergi: Feminist Eleştiri*, 7 (1), 117-130. https://doi.org/10.1501/Fe0001_0000000136
- Yıldırım A., Şimşek H. (2018), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Eskişehir; Seçkin Yayınevi.

© 2020 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).